

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجری - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

درس اول: الدین و التَّائِبُ

الحروف المشبهة بالفعل: حرفی هستند که بر سر جمله اسمیه می‌آیند و معانی آن‌ها به جمله اضافه می‌شود. این حروف گاهی نشانها (حركات) اسم پس از خود را عوض می‌کنند.

این حروف عبارتند از: لا اكل «لیت» - إن «لعل» - كأن «لکن»

اسم الحروف المشبهة بالفعل: کلمه‌ای که بی فاصله پس از این حروف می‌آید یا یک ضمیر متصل است و یا اسمی است که اغلب حرکت پایانی آن (ء ـ ین، ین، ات، ای) می‌باشد.

- (فَهِذَا يَوْمَ النَّبَتْ وَ لِكُنْكُمْ كُنْتُمْ لِاتَّكُمُونَ)
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا...

➤ معانی دقیق و کاربرد این حروف عبارتند از:

۱- ← کاربرد: تأکید جمله پس از خود

(... إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) بیگمان خدا پاداش نیکوکاران را تها نمی‌کند.

تأکید

۲- ← کاربرد: پیوند دو جمله

(قَالَ أَعْمَىٰ أَنْ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) گفت می‌دانم

← پیوند دو جمله →

۳- کَأَنَّ ← گویی، مانند ← کاربرد: شباهت و همانندی

(كَاتَّبَعُوا الْيَقُوتَ وَ الْمَرْجَانَ) آنان مانند یاقوت و مرجان هستند.

۴- لَكِنَّ ← ولی، ← کاربرد: کامل کردن پیام و برطرف کردن ابهام جمله قبل

(إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ) بی گمان خدا دارای بخشش بر مردم است ولی بیشتر مردم سپاسگزاری

نمی‌کنند.

۵- لَبِيتَ ← کاش ← کاربرد: بیانگر آرزو

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجزی - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

(وَقُولُوا لَكَافِرٍ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا) و کافر می گویند ای کاش من خاک بودم.

آرزوی محال

ع- نَعْلٌ ← شاید، امید است ← کاربرد: امیدواری

(أَنَا جَمَلَنَاهُ قِرَاءَةً عَرَبِيًّا نَعَلَكُمْ مَعْقُولُونَ) بی گمان ما قرآن را به زبان عربی قرار دادیم امید است شما خردورزی کنید.

امیدواری

نکته ۱: اِنْ أَغْلِبَ أَوَّلُ جُمْلَةٍ وَ اِنْ وَسَطَ جُمْلَةٍ اسْت.

نکته ۲: «أَنَّ» یک حرف مشبهه بالفعل مرکب است به معنای «زیرا» که در جواب یک جمله پرسشی با اسم استفهام (مانند: چرا)

می آید.

نکته ۳: حرف مشبهه بالفعل یا به صورت یک ضمیر متصل به آن می چسبد و یا اسمی است که اغلب یکی از نشانه‌های (بُ تَ یُنْ) است، این‌ها در آخر آن دیده می‌شود.

نکته ۴: در صورتی که «لَیْتُ» یا «لَیْتُ» بر سر جمله ای بیاید که پس از آن فعل وجود داشته باشد ترجمه فارسی فعل تغییر می‌کند. لَیْتُ/ نَعْلٌ + فعل ماضی ← مضارع التزمی

➤ انواع اسم حرف مشبهه بالفعل

اسم: (حرف مشبهه بالفعل + اسم منصوب) / (أَنَّ بَطَاقَةَ الْعَائِزَةِ غَالِيَةً)

ضمیر: (حرف مشبهه بالفعل + ضمیر متصل) / (فَهَذَا يَوْمَ الْبَيْتِ وَ لَكُنَّكُمْ لَاتَمَلُّونَ)

➤ انواع خبر حرف مشبهه ، بالفعل

اسم: (حرف مشبهه بالفعل + اسم مشبهه بالفعل + اسم مرفوع) / (كُنَّ رِضَاءَ جَمِيعِ الْبِائِسِ غَائِيَةً لِاتَدْرَكَ)

فعل: (حرف مشبهه بالفعل + اسم حرف مشبهه بالفعل + فعل) / (وَ أَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ)

جار و مجرور: (حرف مشبهه ، بالفعل + اسم حرف مشبهه بالفعل + جار و مجرور) / (وَ لَا يَمْزُكُ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْوِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا

نکته: دقت کنید که برای تشخیص خبر حرف مشبهه بالفعل در صورتی که اسم مرفوع یا فعل یا جار و مجرور را حذف کنید جمله

بی معنا و ناقص می‌شود.

➤ لا الناقية الجنس:

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجریمی - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

- ۱۸- كَانِ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ...
 ۱۹- (رَا أُنثَاهَا النَّفْسَ الْمُطْمَئِنَّةَ أَرْجَىٰ إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّرْسِيَةً)
 ۲۰- (وَأَمَّا وَلِيُّكَمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا يَتِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ)

• التمارین

- ۲۱- فی یومٍ منَ الاَیَّامِ شَاهِدْ جَمَاعَةً مِنَ الْمَسَافِرِینَ وَاقِفِینَ أَمَامَ مَسْجِدِ الْقَرْیَةِ
 ۲۲- أُنثَاهَا تَطْلُقُ قَطْرَاتٍ مِمَّا مَنَّانِيهِ مِنْ قَمِيهَا إِلَى الْهَوَاءِ
 ۲۳- عِنْدَمَا تَسْقُطُ الْحَشْرَةُ عَلَى سَطْحِ الْمَاءِ تَبْلُغُهَا حَيَّةٌ
 ۲۴- سَمَكَةُ التَّلَیْلِیَا مِنْ أَغْرَابِ الْإِسْمَاكِ تُدَافِعُ عَنْ صِغَارِهَا وَ هِيَ تُسَبِّرُ مَعَهَا
 ۲۵- مِنْ عَائِشٍ یُوجِّهُیْنِ مَاتِ خَاسِرًا
 ۲۶- أَقْوَى النَّاسِ مَنْ عَفَا عِدَاؤَهُ مَقْتَدِرًا
 ۲۷- عِنْدَ وَقُوعِ الْمَصَابِیْ تَذْمَبُ الْعِتَادَةُ سَرِیْعَةً
 ۲۸- مِنْ أَدْنَبٍ وَ هُوَ یَضْحَكُ دَخَلَ النَّارَ وَ هُوَ یَبْکِی
 ۲۹- یَبْکِی الْمَحْسِینَ حَیْثَا وَ إِنْ نُقِلَ إِلَى مَنَازِلِ الْأَمْوَاتِ
 ۳۰- إِذَا أَطْلَبْتَ أَنْ تَنْجِخَ فِی عَمَلِكَ فَعَمَّ بِهٖ وَحِیدًا وَ لَا تَتَوَكَّلْ عَلَى النَّاسِ

درس سوم: اَلْكَتَبُ طَعَامُ الْفِکْرِ

❖ اسلوب الاستننا

گاهی می‌توان هر جمله را که یکی مثبت و یکی منفی است به صورت یک جمله همراه با اسلوب استننا نشان داد. در این حالت ابتدا جمله اول را کامل می‌آورند سپس با استفاده از واژه ای چون (إلا بجز) اسمی پس از آن می‌آورند و آن اسم را از قاعده کلی مربوط به جمله اول جدا می‌کنند.

خَضَرَ الزَّمَانَةُ فِي صَالِيَةِ الْإِمْتِحَانِ + مَا خَضَرَ الْإِمْتِحَانِ + مَا خَضَرَ حَامِدٌ فِي صَالِيَةِ الْإِمْتِحَانِ

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجریمی - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

قبل از بررسی لای نفی جنس (لا النافية للجنس) کافی است انواع (لا) را بررسی کنیم:
 ➤ انواع «لا»:

- ۱- (لا) ی جواب ← در پاسخ به جملات پرسشی با حرف استفهام «هل» یا «أ» به معنای «آیا» دیده می‌شود. ← معنا: (نه) أَأَنْتَ مِنَ الْيَجُودِ؟ لَا يَا تَوَاهِلْ بِجُودِ هَسْتِي؟ نَهْ
 ۲- (لا) ی نفی (النافية نفی النافية) ← معنا: نمی... / لا ینذهب (یعنی رود) / لا تذهبین (یعنی روی)
 ۳- (لا) ی نفی (الناهیة) ← (لا) بر سر فعل مضارع می‌آید و آن را مجزوم می‌کند به صورتی که حرف آخر آن ساکن (کسری می‌شود یا «ن») از آخر آن حذف می‌شود

لا + فعل مضارع مجزوم ← معنا: نباید... / نهی فارسی

لا ینذهب (نباید برود) / لاتذهبی (نرو)

۴- (لا) ی نفی جنس (النافية للجنس) (لا) بر سر اسم می‌آید و آن را نفی می‌کند. اسم پس از (لا) باید به فتحه (ب) ختم شود.

لا + اسم معنا: هیچ - نیست / لا کنز إغنی من القناعة (هیچ گنجی بی نیاز کندتر از قناعت نیست)

نکته ۱: اسم پس از (لا) ی نفس جنس باید مفرد و نکره باشد و به فتحه (ب) ختم شود.

لا جهاد جهاد النفس (هیچ جهادی مانند جهاد با نفس نیست)

نکته ۲: در صورتی که پس از لای نفی جنس و اسم پس از آن فعل بیاید آن فعل باید مثبت باشد ولی به صورت منفی ترجمه می‌شود.

لا تلمیذ یتسلط علی من ینجح بلا مطالعة (هیچ دانش آموزی نمی‌تواند بدون مطالعه موفق شود)

نکته ۳: در صورتی که پس از لای نفی جنس حرف (لا) بیاید گاهی می‌توان آن را به شکل مثبت و حصری هم ترجمه کرد.

لا اله الا الله (هیچ خدایی بجز الله نیست) فقط خدا الله است

نکته ۴: در صورتی (إنما) در جمله ای دیده شود با «إن» متفاوت است و معنای حصری (فقط تنها) و... در جمله می‌دهد.

إنما الناس یأم و لب (مردم تنها از یک مادر و یک پدر هستند)

➤ انواع خبر

اسم: لا + اسم لای نفی جنس + اسم مرفوع (لا شیء احسن من التقوی عند القدر)

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجریمی - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

فعل: لا + اسم لای نفی جنس + فعل (لا غایبهُ تَدْرِكُ فی الحیاة)
جار و مجرور: لا + اسن لای نفی جنس + جار و مجرور (لا یعلمُ لنا إلا ما عَلَّمْتَنَا)

❖ آنالیز قواعد درس اول

میتر فی عبارات: الحروف مشبهة بالفعل، لا الناقية للجنس، انواع (ل)، فَمُ تَرْجِمُ العیارات:

● (متن درس اول)

- ۱- لاشعَبٌ مِن شُعُوبِ الْأَرْضِ إِلَّا وَكَانَ لَهُ دِينٌ
- ۲- تَدْرِكُ عَلٰی اللَّهِ فِطْرَتِي فِي وَجُودِهِ وَلَكِنْ عِبَادَاتِهِ وَشَعَائِرَهُ كَانَتْ خُرَافَاتِهِ
- ۳- وَلَكِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَتْرِكِ النَّاسَ عَلَى هَذِهِ الْحَالَةِ
- ۴- ظَنَّنُوا أَنَّ إِبْرَاهِيمَ (ع) هُوَ الْفَاعِلُ
- ۵- «لَنْ نَمُنَّ بِإِيتَانِكُمْ، إِنَّمَا نَقْصِدُ إِبْرَاهِيمَ، الْإِسْتِهْرَاءَ بِأَصْنَانِنَا»

● (اعلموا و اختبر نفسك)

- ح- إنَّ التَّائِبِينَ فِطْرَتِي فِي الْإِنْسَانِ
- ۷- (.....) إِنَّ اللَّهَ لِأَيُّضًا أُجْرَ الْمُحْسِنِينَ
- ۸- (.....) قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
- ۹- لِأَنَّ بَطَاقَةَ الْعَابِرَةِ غَالِيَةٌ
- ۱۰- (كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ)
- ۱۱- أَنْ أَرْضَاءَ جَمِيعِ النَّاسِ غَايَةٌ لِأَتَدْرِكُ
- ۱۲- (.....) إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ النَّاسَ لَيْسِكُمْ بِرَأْسِي
- ۱۳- (و يَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تَرِيًّا)
- ۱۴- (رَأَى عِزَّنَاةً قَرَأْنَا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ)
- ۱۵- (فَهَذَا يَوْمَ الْبَعْثِ وَ لَكُمْ كُنْتُمْ لَاعْتَمِلُونَ)

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجریمی - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

❖ آنالیز قواعد درس دوم

میتر فی عبارات الحال ثُمَّ تَرْجِمُ العیارات:

● (متن درس دوم)

- ۱- جَلَسَ أَعْضَاءُ الْأُسْرَةِ أَمَامَ النَّفَّازِ وَ هُم يُمَاهِدُونَ الْجَنَاحَ فِي الْمَطَارِ
- ۲- فَرَأَى مَمُوعَهُمَا تَسَاقُطُ مِن أَعْيُنِهِمَا فَسَأَلَ عَارِفَ وَالِدَةَ مَتَّحِبًا
- ۳- حَيِّمَا أَرَى النَّاسَ يَذْهَبُونَ إِلَى الْخَيْخِ نَمُرُ أَمَلِي ذِكْرِيَانِي
- (اعلموا و اختبر نفسك)
- ۴- رَأَيْتَ الْوَلَدَ مَسْرُورًا
- ۵- ذَهَبَتِ الْبَيْتُ فَرِحَةً
- ح- اِشْتَقَلَّ مَنْصُورٌ فِي الْمَرْزَعَةِ نَشِيطًا
- ۷- وَقَفَّ الْمَهْدِيسُ الشَّابُّ فِي الْمَصْنَعِ مَبْسَمًا
- ۸- الْإِعْيُونُ الْإِبْرَانِيَّةُ رَجَعُوا بَيْنَ الْمَسَابِقَةِ مَبْتَسِمِينَ
- ۹- هَاتَانِ الْبَيْتَانِ قَامَتَا بِحَوْلَةٍ عِلْمِيَّةٍ فِي الْأَتْرِبَتِ مَبْتَسِمِينَ
- ۱۰- وَضَلَّ الْمَسَافِرَانِ إِلَى الْمَطَارِ مَتَأَخِّرِينَ وَ رَكِبَا الْعَابِرَةَ
- ۱۱- تَجَنَّبَ الطَّالِبَةُ فِي آدَاءِ وَاجِبَاتِهَا رَاضِيَةً وَ تُسَاعِدُ أُمَّهَا
- ۱۲- يُشْجِعُ الْمَتَّزِّجُونَ فَرِيضَهُمُ الْفَائِزَ فَرِحِينَ
- ۱۳- الْآلِيَانِ تَقْرَأْنَ دَرُوسَهُمَا مَجْدَتَيْنِ
- ۱۴- رَأَيْتَ الْفَلَاحَ وَ هُوَ يَجْتَنِعُ الْمَحْصُولَ
- ۱۵- أَسَاهَدُ قَاسِمًا وَ هُوَ جَالِسٌ بَيْنَ الشَّجَرَتَيْنِ
- ۱۶- (و خَلِقَ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا)
- ۱۷- (و لَا تَهِنُوا وَ لَاتُخْزِنُوا وَ أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ...)

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجری - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

۱۶- إنَّ اللهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَتْهُمْ بَيْنَ مَرُوضٍ

۱۷- لا علمَ لنا إلا ما عَلَّمْتَنَا.....

۱۸- لا كُنْزَ أَعْنَى مِنَ الْقِتَاعَةِ

۱۹- لا خَيْرَ فِي قَوْلٍ إِلَّا نَحَّ الْفِعْلِ

۲۰- لاجِهَادِ كَجِهَادِ النَّفْسِ

۲۱- لا لِيَأْسَ أَجْمَلٌ مِنَ الْعَاقِبَةِ

۲۲- لا فُقْرَ كَالْجَهْلِ وَلَا مِيرَاثَ كَالْأَدَبِ.

۲۳- لا سَوْءَ أَسْوَأَ مِنَ الْكُذْبِ

۲۴- (وَلَا تَسْتَبُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسْبُوا اللَّهَ...)

۲۵- (وَلَا يَحْزَنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا...)

۲۶- (...وَلَا هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَلْمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَلْمُونَ...)

۲۷- (...رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ...)

۲۸- لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ يَرْحَمِ النَّاسَ.

• (التمارين)

۲۹- أَيُّهُمْ بَدُؤُوا يَتَكَلَّمُونَ بِكَلَامٍ خَفِيٍّ

۳۰- (فَبَلِّغْ أَدْخَلَ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي...)

۳۱- (... لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا...)

۳۲- (... لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ...)

۳۳- لَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

۳۴- إِنَّ مِنْ الشَّيْءِ أَنْ يُخْرَجَ الرَّجُلُ مَعَ ضَيْفِهِ إِلَى بَابِ الدَّارِ

۳۵- أَيُّهَا الْغَائِرُ جَهْلًا بِالنَّسَبِ إِنَّمَا النَّاسُ لِيَاءٌ وَرَبَابٌ

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجری - ریاضی

پایه دوازدهم متوسطه

• أشاهد فاسمًا و هو جالس بين الشجرتين ← و هو جالس (حال)

اسم معرفه مبتدا

هر دو مفرد مذکر

نکته: حال جمله در ترجمه فارسی به صورت (در حالی که...) ترجمه می‌شود دقت کنید که (و) به آن ولو حالیه می‌گویند ترجمه نمی‌شود و این کلمه به دلیل وجود حال جمله به کار می‌رود.

نکته: در صورتی که حال جمله، فعل داشته باشد فعل جمله اصلی بر فعل جمله حالیه می‌تواند اثر بگذارد و معنای فعل جمله حالیه را عوض کند.

فعل جمله اصلی	فعل جمله حالیه	ترجمه فعل جمله حالیه
ماضی	ماضی	ماضی بعید
ماضی	مضارع	ماضی استمراری
ماضی	بدون فعل	بود
مضارع	مضارع	مضارع اخباری/التزامی

• رأيت الفلاح و هو يجمع المحصول (کشاورز را دیدم که محصول را جمع می‌کرد)

ماضی استمراری مضارع

• أشاهد الفلاح و هو يجمع المحصول (کشاورز را می‌بینم در حالی که محصول را جمع می‌کند)

مضارع مضارع اخباری

• رأيت الفلاح و هو قد جمع المحصول (کشاورز را دیدم که محصول را جمع کرده بود)

ماضی ماضی بعید

• أشاهد فاسمًا و هو جالس بين الشجرتين (فاسم را می‌بینم در حالی که بین دو درخت نشسته است)

مضارع ~~فعل~~

• شاهدت فاسمًا و هو جالس بين الشجرتين (فاسم را دیدم در حالی که بین دو درخت نشسته بود)

ماضی ~~فعل~~

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجزی - ریاضی
پایه دوازدهم متوسطه

- ۳۶- اِنَّمَا الْفَخْرُ لِعَاقِلٍ ثَابِتٍ و خیار و عقاف و ادب
۳۷- كُلُّ طَعَامٍ لَا يَذُكَّرُ اِسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ... لَا يَرْكَبُهُ فِيهِ
۳۸- لَا تَغْتَضَبْ، فَاِنَّ الْغَضَبَ مَفْسَدَةٌ
۳۹- لَا فَفَّرْ اُمَّتَهُ مِنَ الْجَهْلِ و لاعبادۀ مبل؄ النَّفْكَرِ
۴۰- لَا تَطِيمُوا الْمَسَاكِينَ مِمَّا لَا تَأْكُلُونَ.
۴۱- لَا تُسَبِّحُوا النَّاسَ فَتَكْسِبُوا الْعِدَاوَةَ بَيْنَهُمْ
۴۲- خُذُوا الْحَقَّ مِنْ اَهلِ الْبَاطِلِ و لَا تَأْخُذُوا بِالْبَاطِلِ مِنْ اَهلِ الْحَقِّ
۴۳- قَالِ الْاِِمَامَ الْحَسَنَ (ع): اِنَّ اَحْسَنَ الْحَسَنِ الطَّاقُ الْحَسَنُ
۴۴- سَبَّلَ الْمَدِيرَ اِ فِي الْمَدْرَسَةِ طَالِبٌ فَاُجَابَ: «اِ طَالِبٌ هُنَا»
۴۵- حَضَرَ الشَّيْخَ فِي فِائِعَةِ الْمَطَارِ؛ لَكِنَّ الدَّلِيلَ لِمَ يَحْضُرُ.
۴۶- تَمَّتْ الْمَرَازِعُ: «هَيَّتَ الْمَطَرُ نَيْزِلٌ كَثِيرًا»
۴۷- لِمَاذَا يَبْكِي الْبَلْعَلُ؟ لِئَنَّهُ جَانِعٌ
۴۸- يَتَّظَاهِرُ اِمَامَةٌ بِأَنَّ جِنَاخَةَ مَكْسُورٍ
درس دوم: مَنَّةُ الْمَكْرَمَةِ وَ الْمَدِيئَةُ الْمُنَوَّرَةُ
❖ الحال (قيد حالت)
قيد حالت است در فارسی اسمی است که حالت اسم دیگری را به هنگام انجام کاری نشان می‌دهد.
(دانش آموز بی حوصله درس می‌خواند) ← بی حوصله حالت دانش آموز است به هنگام درس خواندن
قيد حالت
در زبان عربی حال به یکی از دو شکل زیر دیده می‌شود:
الف) حال مفرد که یک اسم است.
ب) حال جمله که یک جمله است.

عربی زبان قرآن (۳) رشنه تجزی - ریاضی
پایه دوازدهم متوسطه

- الف) برای پیدا کردن حال مفرد به عنوان شرط به دنبال اسمی بگردید که در درجه اول مشتق باشد یعنی بر یکی از وزن‌های (فاعل - مفعول - فاعل - فاعیل...) باشد یا اینکه با (ر) شروع شود و حرکت حرف یکی مانده به آخر آن کسره (ب) باشد (م... /... م... /... م...)
و در عین حال حرکت پایانی آن نیز (ُ / َ / ِ) باشد. (مروراً - فَرِحَهُ - نَشِيطاً - مَيْسِمِينَ - فَرِحِينَ - مَثَالِيَهُ - مَقْتَدِرَاتِ)
و به عنوان شرط کافی قبل از این اسامی، اسمی معروف (الم... / علم...) وجود داشته باشد که از جهت تعداد و جنس از اسم مشتق پس از آن تبعیت کند. در این حالت اسم مشتق حالت اسم معروف را نشان می‌دهد و به آن حال می‌گویند.
• رأيت الولد مسروراً ← مسروراً (حال)
اسم معروف وزن مفعول - +
• ذَهَبَتِ الْبَيْتُ فَرِحَهُ ← فَرِحَهُ (حال)
اسم معروف وزن فاعل +
هر دو مفرد مؤنث
• الاِعْوَانُ الْاَبْرَارِيْتُونَ رَحْمُوا مِنَ الْمَسَاقِيَةِ مَيْسِمِينَ ← مَيْسِمِينَ (حال)
اسم معروف م... + يِن
هر دو جمع مذکر
نکته: حال مفرد در ترجمه فارسی به صورت قید حالت ترجمه می‌شود. گاهی همراه با پیشوند (با خوشحالی) (با لیخند) و گاهی با پسوند (... ان! ... انه) (خندان - عالمانه) و گاهی نیز بدون نشانه دیده می‌شود (زنده - ایستاده)
ب) برای پیدا کردن حال جمله به عنوان شرط لازم به دنبال جمله ای اسمیه بگردید که با (و) شروع می‌شود و اغلب مبتدای آن جمله نیز ضمیر می‌باشد و مبتدا + خبر (و هُوَ يَجْتَمِعُ) (و هُوَ جالس) (و اَنْتُمْ الَاعْلُوْنَ) (و هُمْ رَاكِبُونَ) و به عنوان شرط کافی قبل از (و) اسمی معروف (الم... / علم / ضمير / مضاف) می‌آید که از جهت تعداد و جنس از مبتدای پس از (و) تبعیت می‌کند. در این حالت همه جمله یعنی هم مبتدا و هم خبر حالت اسم معروف را نشان می‌دهد که به آن حال جمله می‌گویند.
• رأيت الْفَلَاحَ وَ هُوَ يَجْتَمِعُ الْمَحْضُولَ ← وَ هُوَ يَجْتَمِعُ (حال)
اسم معروف مبتدا ← هر دو مفرد مذکر